

Albert van der Kaap en Rosée Busscher

Albert van der Kaap

Vier generaties Van der Kaap, Gerrit, Albert, Gerrit en weer Albert (foto gemaakt in 1952).

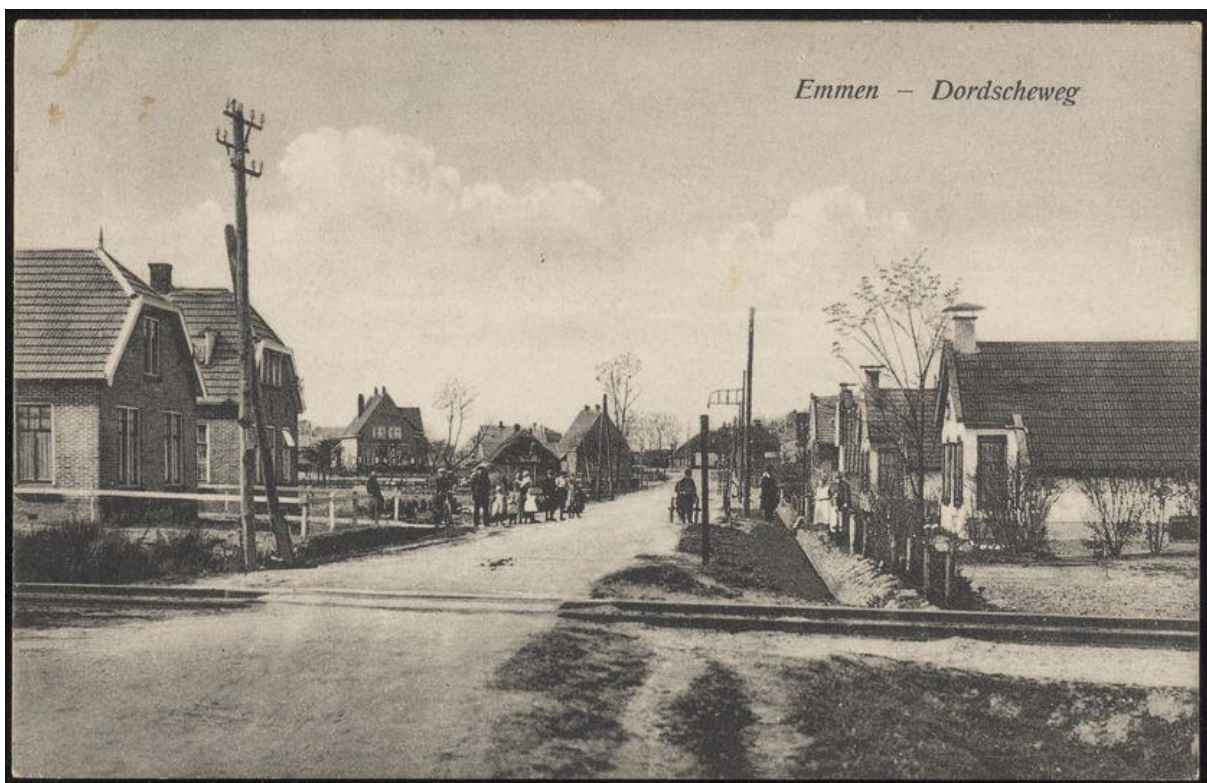
Ik ben, als zoon van Gerrit van der Kaap en Geertje Kemper, geboren op 15 oktober 1951 aan de Dordsestraat in Emmen, boven de kruidenierszaak van mijn ouders. Het huis lag vlakbij een spoorwegovergang en recht tegenover een bakkerij. Belangrijkste 'wapenfeit' uit mijn vroegste jeugd is dat ik door een auto werd aangereden toen ik plotseling de Dordsestraat overstak.

Albert, vermoedelijk aan de Dordsestraat in Emmen.

Vlak voor de overgang, rechts, stond de winkel/het huis waar ik geboren ben.

Deze foto toont de Dordscheweg (later Dordsestraat) ergens tussen 1910-1930, gezien vanaf het Meerveld. Ongeveer ter hoogte van het tweede huis aan de linkerkant, stond de winkel/het huis waar ik geboren ben.

Ik ben de oudste zoon van Gerrit van der Kaap en Geertje Kemper. Ik kreeg een broer, Derk Zwaantinus (Dick, geboren op 7 juni 1953), en drie zussen, Alida Zwaantje (Lidy, geboren op 21 juni 1955), Zwaantje Alida (Anja, geboren op 23 juli 1956) en Klaaske Alberta (Carry, geboren op 17 januari 1963).

Geertje van der Kaap, vermoedelijk met Albert.

Albert en Dick achter het huis aan de Dordsestraat in Emmen.

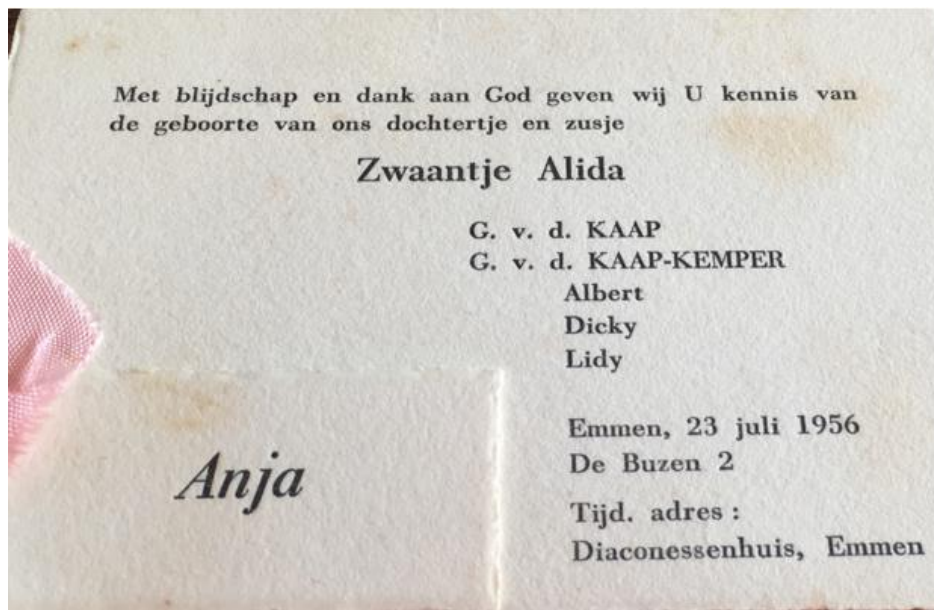

Wie er in de kinderwagen ligt is niet te zien, maar omdat er geen andere kinderen te zien zijn zou dit Albert kunnen zijn. Hij was immers de oudste. De vrouw rechts is Geertje van der Kaap-Kemper.

Van links naar rechts: Gerrit, Geertje, Albert en Dick van der Kaap.

Albert, Dick, Lidy en Anja van der Kaap.

Albert, Dick, Lidy en Anja van der Kaap.

Albert en Dick van der Kaap en Dick van der Kaap, broer van Albert.

Albert van der Kaap naast juffrouw Hilly van der Kaap, zus van mijn vader, die kleuterjuffrouw was.

Mijn vader werkte niet alleen als kruidenier, maar daarnaast ook als magazijnmeester in het ziekenhuis in Emmen. Toen ik vier was verhuisde ons gezin naar De Buzen 2 in de nieuwe wijk Emmermeer, de eerste uitbreiding van Emmen. De wijk was een direct gevolg van de groeiende industrialisatie, die in de jaren 50 bedoeld was om de grote werkloosheid in zuidoost Drenthe tegen te gaan. De naam dankt de wijk aan een meer dat oorspronkelijk op deze plek lag, een ondiep meer van ongeveer 40 hectare groot, 20 meter boven NAP, dat omgeven was door hogere gebieden. Het meer verdween door het graven van het Oranjekanaal, een verbindingskanaal tussen de Drentse hoofdvaart in Smilde en het Van Echtenkanaal in Klazienaveen (1853-1858).

Achter ons huis was een speeltuin waar door de buurtkinderen vaak gebruik van werd gemaakt. Als het in de zomer mooi weer was gunden we ons 's avonds vaak geen tijd om naar huis te gaan om te eten. Zij liepen dan geregeld snel even naar huis voor een boterham 'op *buut*'n' (we aten in die tijd 's middags warm).

De Buzen 2 in Emmen met links Dick, rechts Albert en Lidy op de arm van mijn moeder.

Een van onze 'hobby's' als kind was het fietsen met een stukje hard karton dat met een wasknijper zodanig op het frame werd vastgeklemd dat deze 'klepper' bij het fietsen een ratelend geluid maakte. Rechts een variant.

Een andere hobby was rolschaatsen, een ouder variant van het skeeleren. Een stabielere variant, want je reed rond op vier wielen. Schaatsen heb ik, mede vanwege zwakke enkels, nooit geleerd.

Onderstaande foto's zijn genomen rond 2016 en een hoekwoning zoals de onze bracht in 2018 zo'n 125.000 euro op.

In de speeltuin achter ons huis heb ik heel wat uren doorgebracht. Bij mooi weer aten wij 's- avonds vaak buiten. We haalden thuis een boterham, aten die in de speeltuin op, en gingen voor een volgende weer naar binnen. Wij noemden dit 'een boterham op buut'n'.

Elim

In 1958 of 1959 bracht ik zes weken door in het Christelijk Koloniehuis Elim aan de Badweg op

Schiermonnikoog.¹ Kinderen werden daar, op advies van de schoolarts, naar toe gestuurd om aan te sterken en gezonder te worden. Bleekneusjes werden ze genoemd. Helaas herinner ik mij niet meer waarom ik er verbleef. Anders dan een deel van de kinderen, plaste ik bijvoorbeeld niet in mijn bed. Ik heb sowieso nauwelijks herinneringen aan Elim, anders dan dat ik geregeld onder de hoogtezon moest, heilgymnastiek kreeg, omdat ik toen ook al krom liep, en er geregeld kinderen voor straf een tijdje in een grote inloopkast werden opgesloten.

¹ <https://www.elimschiermonnikoog.nl/>

Vakantiekolonie Elim op Schiermonnikoog.

Drenthina

Omstreeks dezelfde tijd werd ik lid van de zaterdagvoetbalclub Drenthina. Ondanks een overduidelijk gebrek aan talent bleef ik dertien jaar lid, omdat ik er wel veel plezier aan beleefde, tenminste aan het spelen van wedstrijden, niet aan trainen. Hoogtepunt in mijn 'carrière' was het kampioenschap in de A2, waarvan ik ook nog eens aanvoerder was. Wij eindigden dat seizoen met een doelsaldo van zo'n 150-11; onze topscorer, Jan Omvlee, scoorde maar liefst zestig keer.

Verhuizing

Op 21 oktober 1962 verhuisden we naar de Warmeerweg 50. In hetzelfde flatgebouw woonden mijn opa en oma, Albert en Alida.

Warmeerweg in Emmen. Dit waren de eerste flats in Emmen.² In de flat rechtsonder (eerste en

² Historisch Emmen, <https://bit.ly/33eXn5h>

tweede verdieping) woonde het gezin van Gerrit van der Kaap. Vier huizen naar links woonden Albert en Alida. Deze flat is afgebroken.

Het uitzicht vanuit onze flat aan de Warmeerweg met links de winkels aan de Haagjesweg. Rechts de achterkant van onze hoekflat. Ik sliep in de kamer op de eerste verdieping, naast de lawaaiige wenteltrap.

Een lavet vergelijkbaar met dit lavet was er ook in de flat aan de Warmeerweg. Het werd ook gebruikt als wasmachine (langzaamwasser). Het deksel links is van de centrifuge.

De kruidenierszaak (supermarkt) die het dichtstbij was, was die van De Gruyter (zie foto). Die moest ik echter altijd overslaan als ik boodschappen moest halen en doorlopen naar de supermarkt van Omvlee. En dat was niet alleen omdat mijn vader daar werkte. Nee, De Gruyter was een katholieke winkel en daar kocht je, in een tijd dat de verzuiling nog niet voorbij was, als protestant niet.

Kruidenierszaak van De Gruyter aan de Warmeerweg in Emmen. In de flat links achter de auto heb ik gewoond.

Als kind kreeg ik zaterdags een dubbeltje zakgeld. Maar vaak had ik al op woensdag zin in iets lekkers. Ik vroeg mijn moeder dan op die dag om het dubbeltje van zaterdag en liep meteen naar de winkel van Jamin (wij zeiden altijd Sjamin). Een blok vanille-ijs, kostte precies een dubbeltje. En als we eens vijf cent meer kregen konden we een ijsje gehuld in chocolade kopen.

Neutenschaiten

Een van de activiteiten in mijn jeugd rond Pasen was het zogenaamde 'Neutenschaiten' (noten schieten). Om te kunnen neutenschaiten heb je zo'n 25 walnoten nodig. Deze walnoten leg je in een rechte lijn met ongeveer 5 centimeter tussenruimte. Om een rechte lijn te creëren kun je de walnoten neerleggen op een rechte, met stoepkrijt getrokken lijn. Om de lijn kaarsrecht te maken, kun je er een lat naast houden. Zorg ervoor dat de ondergrond van de rij walnoten vlak is.

Iedere speler krijgt een paar walnoten uit de pot. Hoeveel noten dit zijn kun je van tevoren afspreken. Trek op een afstand van drie meter vanaf de eerste noot een streep voor het startpunt. Bij kinderen zou dit bijvoorbeeld twee meter of minder kunnen zijn. Het enige wat je nu nog nodig hebt is een gietijzeren kogel.

De kunst is om de achterste noten te raken, alleen dan behaal je winst. Het raken van de achterste noten heet dun, je mag de noten houden. Schiet een speler voorste noten of noten in het midden van de lijn, maar géén achterste noten, dan is dat verlies voor de speler. Dat heet dik.

Schiet de speler zowel achterste noten (één of meer) en middelste of voorste noten, dan is dat winst noch verlies voor de speler. Dat heet dik en dun.

Schiet een speler dik (alleen voorste noten) dan moet hij de weggeschoten noten weer op de lijn zetten en nieuwe noten bijleggen. Heeft de speler vijf voorste noten weggeschoten dan moeten er ook 5 nieuwe noten bijgelegd worden. Door dit bijleggen kan de rij met noten erg lang worden. Een spel is *uit* wanneer alle noten van de lijn zijn gegooid. De winnaar is de speler met de meeste walnoten.³

³ RTV Noord, <https://bit.ly/36eax4u>

Foto gemaakt in Groningen in 1957. De personen op de foto zijn geen familie.

Verhuizen naar Angelslo

Een verandering in het werk van mijn vader (hij werd filiaalhouder in een winkel van Gall & Gall) leidde opnieuw tot een verhuizing, nu naar de nieuwbouwwijk Angelslo. We gingen wonen in een maisonnette boven het winkelcentrum aan de Statenweg (nummer 65).

De Statenweg slingert zich door de wijk Angelslo. In de lage flat in het midden woonde de familie Van der Kaap. Na de dood van Gerrit van der Kaap, verhuisde Geertje naar de Holtlaan 29, een flat op de achtste verdieping (hoge gedeelte van de flat rechts op de foto).

Angelslo (Emmen III) werd in tegenstelling tot het eerder opgeleverde Emmermeer echt als een woonwijk ontworpen. De rationalistische architectuur als uitvloeisel van de wijkgedachte bezorgde Angelslo internationaal faam. De wijk wordt gedomineerd door grootschalige laagbouw in een ruime

opzet met aandacht voor groen- en parkeervoorzieningen. Terwijl het middengedeelte van de wijk uit woonblokken met rijtjeshuizen bestaat, domineren langs de rand van de wijk middelhoge- en hoge flatgebouwen.

Angelslo is in de jaren zestig in snel tempo gebouwd. De toestroom van arbeiders van nieuwe industriële vestingen maakte woningbouw op grote schaal noodzakelijk. Een tweetal architecten, Th. Strikwerda en A. Oosterman, heeft hun stempel gedrukt op de wijk. Zij hebben de identieke woningen ontworpen. Deze vorm van bouwen leverde niet alleen kostenbesparingen op, maar leidde ook toe dat de wijk een grote eenheid van vorm kreeg. Behalve laagbouw met platte daken kent Angelslo verspreid langs de wijkrand elf zogenaamde Egmondflats. Verder werd rond 1975 langs de bosrand, aan het eind van elke laan een hoogbouw flat gerealiseerd. De flats waren bedoeld als duidelijke afsluiting van de bebouwing zodat de laagbouw niet ongemerkt 'overloopt' naar het bos.

Er waren plannen om langs de belangrijkste verkeersader van de wijk, de Statenweg, ook hoogbouwflats te realiseren. De gemeenteraad had hier echter moeite mee, waardoor het bij één hoogbouwflat aan het begin van de Landschaplaan is gebleven. Wel zijn het winkelcentrum van architect J. Sterrenberg en de belangrijkste voorzieningen als scholen, kerken en een moskee, horeca, dokterspraktijken en tankstations allen langs de Statenweg geconcentreerd.

In 2005 werd de wijk als verouderd gezien en was herstructurering noodzakelijk. Vanwege de bijzondere karakteristiek is Angelslo aangemerkt als planologisch en stedenbouwkundig erfgoed.⁴

Schuur in Angelslo in 1936.

Lagere school

Ik bezocht de Groen van Prinstererschool aan de Dr. H. Blinkstraat in Emmermeer, een school die gestart was op 1 oktober 1949. De kleuterschooljaren bracht ik door in een gebouwtje dat achter de

lagere school lag en waar juffrouw Geuchies de scepter zwaaide. Aan mijn jaren op de lagere school heb ik slechts weinig herinneringen. Veel indruk maakte wel het feit dat ik een week lang, dagelijks voor straf op de gang moest staan na een akkefietje met een zoontje van de dominee. Mijn broertje Dick was op het schoolplein met hem aan het vechten. Ik greep dusdanig hard in (de enige keer dat ik Dick hielp, meestal was het andersom) dat de andere jongen een hersenschudding opliep. Van de juffrouw moest ik mijn excuses aanbieden, wat ik vertikte, ik had naar mijn overtuiging niets verkeerd gedaan. Dat leverde een verbanning naar de gang op. Volgens mijn moeder werd ik zo zwaar gestraft omdat het om het zoontje van de dominee ging. Of dit echt het geval was, weet ik niet, maar het is wel tekenend voor het klasse denken van mijn moeder. Deze school kende twee zesde klassen (toen de hoogste klas); een was speciaal voor kinderen die naar het lyceum zouden gaan, de andere voor de overige leerlingen. Vanwege die klas hoefde ik een jaar later geen toelatingsexamen te doen voor het Christelijk Lyceum aan de Baander.

De Groen van Prinsterschool in de tijd dat ik er op school zat.

Het vierde lokaal van links was het lokaal van meester de Vries, het hoofd van de school. Hij was de onderwijzer van klas zes (nu groep acht). Tenminste van de ene klas zes, die waar de leerlingen in zaten die waarschijnlijk naar het lyceum gingen. Door deze klas hoefde ik geen toelatingsexamen te doen voor het Christelijk Lyceum in Emmen.

Groen van Prinstererschool in Emmen.

Het Christelijk Lyceum

Het Christelijk Lyceum begon in 1949 als Christelijke HBS en was toen gevestigd in twee voormalige kerkjes aan de Heidelaan, de gereformeerde Noorderkerk en een voormalige katholieke kerk. In 1955 werd een gebouw aan de Baander betrokken. De school had, toen ik er in 1964 naar toe ging een gymnasium, hbs en een middelbare meisjesschool (mms). Ik volgde er, na een gemeenschappelijk brugjaar, het gymnasium en koos na de derde klas voor de alfa-stroom. In de bovenbouw hadden we, naast vakken als wiskunde (voor dombo's, althans dat gevoel gaf de wiskunde leraar mij), aardrijkskunde, geschiedenis en godsdienst vooral zeven uur Grieks en zeven uur Latijn in de week.

In de zomer van 1965, na mijn eerste jaar op de middelbare school, hield ik, dertien jaar oud, een fietsvakantie in Nederland. Samen met klasgenoot Jan Hengstmengel trok ik door Nederland, waarbij we onderweg meestal kampeerden in een tentje. Veel ouders spraken er schande van dat wij, zo jong, alleen op vakantie mochten.

Jan Hengstmengel in onze tent in 1965.

Vanaf 1961 was Jan de Wilde er rector en de Heer Renkema conrector. Deze laatste boezemde de meeste leerlingen behoorlijke angst in, vandaar wellicht dat ik zijn voornaam ook niet ken, ook al was ik enige tijd bevriend met zijn zoon, Hajo. De rector werd kale Jan genoemd. De meeste leraren hadden in de tijd bijnamen, ome Kees (Vegter) was leraar biologie, Bully (de Jager) gaf Nederlands, Siepel (van de Berg) Nederlands en dan had je nog Lucas, Judas en Mattheus, die allemaal Mulder heetten.

De hoofdingang

De achterkant van de school met de fietsenstalling.

In het schooljaar 1966-1967 zat ik in de derde klas van het gymnasium. Ik volgde daarin dertien vakken en gedurende 35 lesuren in de week, waarvan vier op zaterdagmorgen. Meest opvallend in het lesrooster zijn de zes uur Latijn en zes uur Grieks in de week. Alleen de cijfers op de eerste twee rapporten zijn in de agenda van de jaar bewaard gebleven. Opvallend is vooral de tien voor Nederlands op het eerste rapport. Een cijfer dat bepaald geen afspiegeling was van mijn kwaliteiten in dat vak. Het cijfer was echter slechts gebaseerd op proefwerken over grammatica en dictees en daarvoor kon je leren en dat deed ik blijkbaar. De leraar Nederlands (De Jager) was in eerste instantie overigens niet bereid mij een tien te geven omdat mijn gemiddelde voor mondelinge beurten een acht was. Toen mijn klasgenoten zeiden dat dat oneerlijk was omdat hij voor mondelinge beurten nooit een cijfer hoger dan acht gaf, ging hij alsnog overstag. Het laagste cijfer was een vijf voor wiskunde op het tweede rapport. Ook de cijfers voor Latijn (Meyer) en Grieks (Chardon) waren niet echt hoog, een zes en een zeven. Dat ik voor geschiedenis telkens twee negens had verbaasde mij niet aangezien dat al vanaf de eerste klas mijn favoriete vak was. In de brugklas, bij het heer Van Haren, had ik ooit een tien gehaald en verscheen op een van de proefwerken de kwalificatie 'Schier volmaakt'. Het was een proefwerk in de geest van: schrijf alles op wat je weet

over Karel de Grote en ik was in staat geweest om zo ongeveer het hele hoofdstuk uit het boek te reproduceren.

Ook het jaar daarop, in klas vier, volgde ik dertien vakken, waarbij handenarbeid was vervangen door scheikunde. Ook weer 35 lessen in de week, waarvan nog steeds vier op zaterdagmorgen. Tussenuren bestonden er niet in die tijd. In dat jaar moest ik ook negen Nederlandse romans lezen. Ik heb er in de agenda slechts zes kunnen terugvinden en een erg spannende of originele keuze was het niet. Er stonden twee boeken over W.O.II op, het Achterhuis van Anne Frank en Het bittere kruid van Marga Minco. Twee licht verteerbare boeken als Erik of het klein insectenboek van Godfried Bomans en Duivenmelken van Simon Carmiggelt. Aan het boek De kloof zonder brug van Rie van Rossum heb ik geen enkele herinnering. De herberg met het hoefijzer van Aard den Doollaard heb ik evenwel zeker met veel plezier gelezen. In dat jaar ging het aantal lessen Grieks en Latijn omhoog naar zeven, maar de cijfers gingen omlaag. Op het eerste rapport stond er een vier voor Grieks, op de volgende twee rapporten stond telkens een mager zesje. De cijfers voor Latijn waren respectievelijk zeven, vijf en zes. De cijfers voor natuurkunde waren merkwaardig hoog, respectievelijk een zeven, negen en een acht. Voor wiskunde (vijf a zes) en scheikunde (zeven en een vijf) haalde ik beduidend lagere cijfers.

De reden dat ik uiteindelijk voor gymnasium A koos was o.a. het feit dat ik werkelijk geen idee had, waarom ik voor natuurkunde zulke goede cijfers haalde.

In de zesde klas waren de lessen op zaterdag verdwenen, maar het ging nog steeds om 35 lessen in de week. Het aantal vakken was wel met drie afgenomen. Omdat de agenda voor het jaar ervoor is verdwenen kan ik niet nagaan of het afschaffen van de lessen op zaterdag in dat jaar of in het voorexamenjaar had plaatsgevonden. De cijfers waren het hele jaar door voldoende, maar ook niet meer dan zesjes en zeventjes, behalve voor, uiteraard, geschiedenis (een acht) en Latijn en Grieks. Voor die vakken kreeg je telkens twee cijfers. Voor Grieks was dat een cijfer voor Plato (drie keer een zes) en Herodotus (vijf tot een kleine zes) en voor Latijn Vergilius (een vijf en twee zevens) en Tacitus (drie keer een zes). Dat er voor wiskunde drie keer een zeven stond was te danken aan het feit dat de docent, Vermij, het eigenlijk beneden zijn waardigheid vond om aan ons, domme alfa's, les te geven. Onze lesstof bestond dan ook uit de verzamelingenleer die in die tijd voor het eerst op het programma van de brugklas stond.

In de loop van de zesde klas haalde ik, in januari 1970, ik was net drie maanden achttien, mijn rijbewijs en van mijn ouders mocht ik met de auto, een Renault 4, naar de examens.

De lessen eindigde dat jaar eind maart, vlak voor goede vrijdag, waarna de schriftelijke examens begonnen op 14 april met twee sessies van elk twee uur (Tacitus en Franse vertaling), de volgende dag volgden Plato en tekstbehandeling Nederlands, ook weer gedurende twee uur. Op donderdag maakte ik alleen een vertaling Engels, waarna het examen op vrijdag werd afgesloten met een opstel voor het vak Nederlands en een vertaling Duits.

De mondelingen examens vonden plaats van 12-14 mei 1970. Bijzonder was het mondelinge examen Grieks dat dat jaar over Herodotus ging (elk jaar werd er geloot tussen Herodotus en Homerus). Je kreeg twintig minuten de tijd om een nieuwe tekst voor te bereiden, waarna je er ook twintig

minuten over werd ondervraagd door de leraar en een gecommiteerde. Na twintig minuten bleek dat de gecommiteerde was gaan lunchen, hij dacht na de bèta's te hebben ondervraagd even pauze te hebben. Ik had de tekst echter al gezien, dus na nog eens twintig minuten deed ik mondeling met een andere leraar als gecommiteerde. Ik kreeg een acht, terwijl ik het helaas jaar nooit meer dan een mager zesje voor Herodotus had gehaald.

De uitslag van het examen was een spannende aangelegenheid. Want anders dan tegenwoordig had je geen idee hoe je ervoor stond. De hele klas, zes bèta's en zes alfa's, werd bijeengeroepen in een kleine ruimte boven de ingang van de school om het vonnis af te wachten. Over de balustrade, die van achter naar voren liep, kwam de conrector traag, want slepend met een stijfbeen, op ons af. De deur ging open en hij riep alfabetisch de namen af van de gezakten. Bouke de Bruin, gezakt en toen bleef het stil. Het duurde een eeuwigheid voor de andere elf beseften dat zij waren geslaagd. Tijdens een van de examenfeesten die daarna volgden ontvingen we allemaal van de ouders van klasgenoot Hidde Bossinga een zilveren herdenkingstientje. Het was vijftienvintig jaar gelden dat de Tweede Wereldoorlog was beëindigd.

Aula van het Christelijk Lyceum met boven in het midden de bibliotheek waar wij het 'vonnis' (de uitslag van het examen) moesten afwachten.

Elke week begon met een weekopening (lezen uit de Bijbel en gebed) in de aula van de school. Op die plaats werden ook de jaarlijkse schoolfeesten gehouden, d.w.z. daar vond de toneelvoorstelling of de cabaretvoorstelling plaats. Het feest werd vervolgens voortgezet in de gymnastieklokalen. Twee keer heb ik meegedaan aan een cabaretvoorstelling, waarvoor de teksten geschreven werden door de heer Van de Berg (Siepel). Tot op de dag van vandaag verbaas ik me erover dat een lange, slungelachtige, tamelijke steile, gereformeerde Urker zulke geweldige teksten schreef. De meeste zijn me ontschoten, maar enkele van zijn grafschriften staan in mijn geheugen gegrift. 'Hier ligt Fijnvandraat, schoon aan de graat', dichtte hij over de leraar Duits. Fraaiere nog was 'Hier ligt Vermeij, als straf voor zijn zonden, wordt hij nu zelf in factoren ontbonden' (zijn dochter Els zat bij mij in de klas). Welk vak hij gaf laat zich raden. En op de melodie van 'mijn opa' uit de geweldige serie 'Ja

zuster, nee zuster', schreef hij een tekst over de geschiedenisleraar Spoelman, die ineens onze oude doelman werd.

Mijn herinneringen aan die man zijn niet alleen maar gunstig. Geschiedenis was al vanaf de eerste klas mijn lievelingsvak en dat wij voor een niet gering dele te danken aan de leraar van Haren. Toen hij mij eens een tien voor een proefwerk gaf, met als aantekening 'schier volmaakt', kon hij voor mij niet meer stuk. Mijn eindexamen geschiedenis bestond uit een mondeling over een zelfgekozen onderwerp. Voor mij was dat Rembrandt. Toen de gecommiteerde mij, na een foutje, toevoegde: 'Nu is er eindelijk iets wat je niet weet', ging ik er van uit dat ik toch minstens een negen zou krijgen. Maar dan had ik buiten de waard gerekend, of liever buiten Spoelman. Een tien was voor onze lieve Heer, een negen voor de leraar en Albert moest het doen met een acht.

In de vierde of vijfde klas heb ik ook nog een gooi gedaan naar de leerlingenraad, waarvoor heuse verkiezingen werden uitgeschreven. Eraan voorafgaand was er een week campagnevoeren, compleet met spandoeken en toespraken op een kathedr in de aula. Helaas is het me niet gelukt gekozen te worden.

In de hoogste klassen volgden wij enkele lessen in een barak schuin achter het hoofdgebouw. Omdat wij geen zin hadden om in de pauzes naar het hoofdgebouw te lopen had klasgenoot Hidde Bossinga van huis een koffiezetapparaat meegenomen. Met toestemming van de wiskunde leraar (Vermeij) zetten wij daarmee in de pauzes koffie. Toen Kale Jan (de rector) daar achter nam hij het apparaat zonder ons medeweten in en vertelde, toen wij verhaal kwamen halen, dat hij het apparaat in de container had gegooid. Tijden later kregen wij het apparaat alsnog terug.

Een hoogtepunt was elk schooljaar ook de gemeenschappelijke sportdag met het Ubbo-Emmius Lyceum in Stadskanaal en het Menso Altinglyceum in Hoogeveen, die elk jaar in een andere plaats werd gehouden. Traditioneel werd deze afgesloten een boerenkool met worst maaltijd.

Het Christelijk Lyceum heet tegenwoordig het Hondsrug College en is gevestigd aan de Emmalaan.

Docenten van het CLE. Vooraan links de heer Spoelman (geschiedenis) en rechts de heer Jelsma (gymnastiek en decaan). Links boven J.A.M. Meijer (geschiedenis) die vanwege zijn voorletter jam

werd genoemd en die een oorlogstrauma had opgelopen in Nederlands-Indië. De lange man in het midden is de heer Van den Berg, de man zitten in het midden, met het briefje in zijn hand, is de rector Jan de Wilde. Derde van links (boven) is de conrector, de heer Renkema.

Kibbelkoele

Hoewel Emmen een, voor die tijd, futuristisch zwembad had (eerste zwembad waarvan het dak open kon) was de Kibbelkoele in de boswachterij het Sleenerzand, een populaire plek om te zwemmen, voor jongeren, zowel als voor gezinnen.

Werken in het veen

Tijdens mijn middelbareschooltijd, maar ook daarna deed ik vaak weekendwerk en vakantiewerk. Ik bracht bijvoorbeeld voor Omvlee boodschappen rond op de fiets, werkte als postbode, ventte, samen met mijn broer Dick, brood uit met een elektrisch karretje en nam een aantal weken de slijterij van mijn vader over. De meeste indruk maakte echter het werken in het veen van Klazienaveen-Noord. Het was 1966 en ik was veertien jaar. Drie weken lang elke dag om vijf uur op, een uur fietsen, acht uur werken (met af en toe een pauze, die tabak werd genoemd, en dan weer een uur terug. Wij moesten, als kinderen, droge turven op lorries of transportbanden gooien. In het veen verreweg het lichtste werk, maar voor jonge knapen nog best zwaar. Het was het jaar waarin het WK-voetbal in Engeland plaatsvond, juist tijdens die weken. Elke avond werden er twee wedstrijden uitgezonden, maar tijdens de tweede wedstrijd viel ik elke avond in slaap.

Het veen in Klazienaveen-Noord, het Smeulveen, werd vanaf 1885 afgegraven door Jan Evert Scholten (de plaats is genoemd naar zijn moeder, Klaassien). Volgens een overlevering liep

evangelist Braak-Hekke uit Emmer-Compasuum over het Smeulveen naar Erica en zond vervolgens een brief aan Scholten met het verzoek 'eerst eens een kerk te gaan bouwen voor de veenarbeiders in plaats van een kroeg'. Het (houten) kerkje kwam er in 1902 en de twee jaar later wordt Willem de Weerd uit Twello er de eerste voorganger. In zijn werk wordt De Weerd vaak geconfronteerd met de gevolgen van alcoholmisbruik en hij wordt een actief bestrijder van drankmisbruik wat resulteert in de oprichting van een afdeling van de Nederlandse Christelijke Geheelonthoudersverbond. Het houten kerkje wordt te klein en in 1923 vervangen door een stenen kerk. Het houten kerkje wordt verplaatst naar Barger-Compasuum.⁵

Een foto uit 1904 van het Smeulveen met rechts achterin het houten kerkje van De Weerd.

Voor mijn studie (eerst een jaar psychologie, daarna geschiedenis) verhuisde ik in 1970 naar Groningen, waar ik een jaar heb gewoond in een studentenflat aan de Duindoorstraat (Selwerd III). Na dat jaar verhuisde ik naar een piepklein kamertje (zo'n 9 vierkante meter) aan de Doris Rijkersstraat. Toen ik, tijdens mijn studie, parttime ging werken aan de Gemeentelijke Scholengemeenschap in Emmen keerde ik terug naar die plaats. Na een korte periode weer thuis te hebben gewoond, betrok ik een flatje aan de Meerstraat, niet ver van De Buzen.

---

⁵ Hoek-Beugeling, S. (2007). *Emmen het groote vreugdeoord. Het culturele leven in Zuidoost-Drenthe van 1850 tot 1845*. Uitgeverij Noordbroek.

In de flat links op de bovenste foto woonde ik eind jaren zeventig - toen ik als leraar geschiedenis aan de GSG in Emmen werkte. Op de bovenste verdieping, de tweede woning van links. De onderste foto is de flat rechts op de bovenste foto.

Vakantie in Oostenrijk (1968)

In 1968 bracht ik samen met mijn vader de vakantie door in een kleine tent op een camping bij Zell am See in Oostenrijk. Dat jaar zou een beladen jaar worden in de Koude Oorlog, maar in de zomer van dat jaar was het voor de inwoners van Tsjechoslowakije nog een periode van hoop.

Tsjechoslowakije was in 1948 een communistisch land geworden dat in 1955 deel ging uitmaken van het Warschaupact. De jaren 50 waren een periode van politieke onderdrukking die gepaard ging met politieke (schijn)processen, doodstraffen en het vastzetten van politieke tegenstanders. In 1953 gingen in Pilsen en Ostrava mensen de straat op om te protesteren tegen de verslechterde economische situatie. De opstand werd met geweld neergeslagen, en de leiders werden naar werkkampen gestuurd. De jaren 60 begonnen met veranderingen. Sommige politieke gevangenen uit de jaren 50 werden in ere hersteld. Het derde Vijfjarenplan moest de economische crisis oplossen, maar mislukte in 1963. Daarom werd een aantal economische hervormingen afgekondigd, die enkele elementen van de vrijemarkteconomie moest herinvoeren. Politieke en artistieke vrijheden namen in deze tijd enigszins toe en op wetenschappelijk en technisch gebied was weer onafhankelijk onderzoek mogelijk. De journalistiek en de kunsten genoten van een vrijheid die ze niet meer gekend hadden sinds de communisten in 1948 de macht overnamen. De bevolking durfde in het licht van de hervormingen weer openlijk kritiek te uiten op de communisten. De communistische partij werd beschuldigd van de materiële en morele achteruitgang van de maatschappij, en de politieke vervolgingen van de jaren 50. Zelfs de leidersrol van de partij werd openlijk ter discussie gesteld. Voor het eerst sinds het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog gingen zelfs stemmen op om weer banden aan te knopen met de West-Europese landen. Op 31 oktober 1967 sloeg de oproerpolitie met geweld een vreedzame demonstratie van studenten tegen hun armzalige huisvesting neer.

Hoewel Tsjechoslowakije het economisch beter deed dan andere communistische landen, bracht een ernstige landbouwcrisis in 1967-1968 grote ontevredenheid in het land. De protesten tegen het tegen het centrale bewind in Praag namen toe. Van dat ongenoegen maakte een aantal progressieve hervormingsgezinde leden van de communistische partij gebruik om meer invloed te krijgen binnen de partij.

Op 5 januari 1968 verving Alexander Dubček met unanimitieit van de stemmen partijleider Antonín Novotný, die sinds 1957 de leiding van de partij in handen had en een volgeling van Brezjnev was, als eerste secretaris van de communistische partij van Tsjecho-Slowakije. Dubček stond een gematigder koers voor. Novotný bleef voorlopig president van de Socialistische Tsjecho-Slowaakse Republiek tot hij op 22 maart ook uit dat ambt ontzet werd. Dubček stond een socialisme voor met een menselijker gezicht. Hij wilde de Tsjecho-Slowaakse staat democratischer maken met een liberaler communisme dan in de andere satellietstaten van de USSR. Hij maakte zijn hervormingsplannen bekend op 10 april 1968. In april kwam de communistische partij met het zogenaamde Actieprogramma, waarin de fouten van het verleden werden toegegeven en de wens geuit een modernere vorm van het socialisme in te voeren dat zou zijn gebaseerd op verregaande democratisering en pluralisering van de gehele maatschappij, op politiek, economisch, wetenschappelijk en cultureel terrein. Het burgerinitiatief werd aangewakkerd en de rol van de partij-ideologie teruggedrongen. Dubček wilde in het kader hiervan ook de censuur afschaffen, zodat

de mensen vrijelijk kritiek konden uiten en daarbij toegang kregen tot informatie over de wereld buiten de communistische pers. Dubček wilde verder een scheiding tussen de politie en de geheime diensten en gelijkstelling van andere politieke partijen met de communistische partij.

Op 27 juni 1968 verscheen het Manifest van 2000 woorden, dat openlijk kritiek gaf op de misstanden in het land, en de schuld daarvan vooral op de conservatieve vleugel binnen de communistische partij schoof. Er werd openlijk gezegd dat de communistische partij het land controleerde, en vervallen was tot een 'naar macht hunkerende organisatie', zoals het in het manifest stond. Verder werden de hervormingspogingen geprezen, maar tegelijkertijd werden de conservatieve leden van de communistische partij, die de hervormingen in de weg stonden, met de vinger gewezen. Er werden meer hervormingen geëist, zonder echter daarbij de monopoliepositie van de communistische partij te willen opgeven. Tot slot werd in het manifest een oproep gedaan aan de bevolking om de progressieve vleugel binnen de partij te steunen en een aantal eisen geformuleerd om verdere hervormingen door te voeren tot op het laagste niveau.

Van deze vrijheden, die de Praagse Lente worden genoemd, maakten de heer en mevrouw Smejkal uit Pardubice gebruik om in de zomer met vakantie te gaan naar Oostenrijk. Zij kwamen terecht op dezelfde camping als mijn vader en ik. Mijn vader kwam hen, in het begin van onze vakantie, bij een van zijn vele rondjes op de camping tegen en begon een praatje. De man bleek ingenieur te zijn en de vrouw arts. Veel leverde dat in Tsjechoslowakije niet op, blijkens het armoedige tentje waarin zij moesten slapen. In plaats van haringen gebruikten zij stenen om te verhinderen dat het zou wegwaaien. Ik wilde zo snel mogelijk bruin worden en lag daarom onverantwoord lang in de zon, zonder me te hebben ingesmeerd. De gevolgen waren pijnlijk. De volgende dag had ik tweedegraadsbrandwonden op mijn borst, die door mevrouw Smejkal werden behandeld. Zo ontstond een vriendschap op afstand, want het was tot 1989 de laatste keer dat de Smejkal's Tsjechoslowakije mochten verlaten.

Gerrit van der Kaap, temidden van het echtpaar Smejkal, arts en ingenieur, in 1918.

De Russen accepteerden het eigenmachtige optreden van de Tsjechen niet en reeds op 3 juli verscheen er in de Pravda een artikel waarin stond te lezen dat de Sovjet-Unie desnoods met geweld bereid was het socialisme in leven te houden. Het Warschaupact eiste herinvoering van de censuur, maatregelen tegen de hervormers en handhaving van het nationale partijgezag. Dubček ging niet in op deze eisen. Sovjet-ideoloog Alexandrov veroordeelde het Manifest van 2000 woorden scherp. Er volgde op 14 en 15 juli 1968 een brief van het Warschaupact, waarin duidelijk gesteld werd dat de huidige koers van de Tsjecho-Slowaakse communistische partij onaanvaardbaar was, en het land dreigde af te brengen van de socialistische weg. Op 20 augustus werd aan de Praagse Lente abrupt een einde gemaakt door een inval van de andere vijf leden van het Warschaupact, onder leiding van de USSR.

Na de val van de muur en het einde van het communisme in Oost-Europa stond er in 1990 op een dag opeens een oud, onherkenbaar, vrouwtje voor de deur, mevrouw Smejkal. Na de dood van haar man en haar pensionering was ze als arts gaan werken voor de spoorwegen, waardoor ze vrij kon reizen in Europa. Geld om zelf een kaartje te kopen had ze niet.

Studie in Groningen

Weliswaar was geschiedenis mijn favoriete vak op de middelbare school, maar ik wilde beslist geen leraar worden en dat was toch het voorland van de meeste historici. Daarom besloot ik, in Groningen, psychologie te gaan studeren. Dit werd me overigens door diverse leraren ontraden. Na een jaar had ik mijn propedeuse binnen, maar wel op het nippertje. Toen ik voor de derde keer het tentamen statistiek 1 deed, haalde ik een 5,5, wat net voldoende was om in aanmerking te komen voor de propedeuse. Daar zat overigens wel een luchtje aan. Ergens in april werd ons namelijk meegedeeld dat het programma geen zestig punten waard was, maar slechts 45. Doordat deze fout niet eerder was opgemerkt kregen wij de keuze om 45 of 60 punten te claimen. Gelukkig hoefde ik die keuze niet te maken, want ik had besloten over te stappen naar een studie geschiedenis. Het leraarsambt trok mij nu wel en eigenlijk vond ik de studie psychologie ook te massaal met 150 eerstejaars. Een aantal waar men tegenwoordig om lacht. Tijdens mijn kandidaats volgde ik na een algemene inleiding op de hele geschiedenis, met name vakken in oude geschiedenis en contemporaine geschiedenis. Dat laatste was in Groningen echt contemporaine geschiedenis want deze begon pas na de Tweede Wereldoorlog. Volgens sommige historici was er dan ook eerder sprake van journalistiek dan geschiedenis.

Aanvankelijk bestond de verplichting voor geschiedenisstudenten om een taal als bijvak te nemen. Omdat de meeste studenten voor Italiaans of Spaans kozen, besloot ik Noors te gaan doen. Na een half jaar werd deze verplichting afgeschaft, waarop ik ook met Noors ben gestopt. Vervolgens hoopte ik mijn propedeuse psychologie op te kunnen voeren als bijvak, maar dat programma werd te licht bevonden. Merkwaardig als je weet dat een tentamen uitwendige rechtsgeschiedenis (een boek van professor Gerbenzon) wel als bijvak mocht tellen.

De meeste colleges, zeker de werkcolleges, werden gegeven in het Instituut voor Geschiedenis, dat gevestigd was in een prachtig gebouw aan de Heresingel 13 in Groningen. Het terrein tussen de

Heresingel en het kanaal kwam in 1892 aan de beurt om in percelen verdeeld en verkocht te worden, waarbij sectie H 2092 in het bezit kwam van freule Henriette Elisabeth Gockinga, de weduwe van professor Rudolph Adriaan Mees, een nazaat van de broer van Pieter Mees, mijn stam betovergrootvader, Jeremias Mees.

De Amsterdamse architect Abraham Salm, zoon van Gerlof Bartholomeus Salm die ook architect was, kreeg de opdracht een villa te ontwerpen. Na het gereedkomen werd de villa door haar alpine- uiterlijk algemeen aangeduid als het 'Zwitserse huis'. In 1966 kwam het pand in bezit van de Rijksuniversiteit Groningen, die er kortstondig de afdeling 'Franse taal- en letterkunde' in huisvestte, en vervolgens de historici, waarna het ook nog het onderkomen was van polemologen.

Instituut voor geschiedenis, Heresingel Groningen

De colleges oude geschiedenis werden gegeven in een eigen pand van de oudhistorici aan de Pelsterstraat. Dit instituut werd beheerd door uitsluitende vrouwen, professor Cornelia Elizabeth Visser, wetenschappelijk medewerker mevrouw van Oudenaarden en, helemaal bovenin, professor A. N. Zadoks-Josephus Jitta voor klassieke archeologie.

In mijn tweede studiejaar geschiedenis, 1973-1974, was ik fiscus (penningmeester) van het Gronings Historisch Dispuut Ubbo-Emmius. Vast onderdeel van het jaarprogramma was een theevisitatie bij professor Visser thuis. Na een kopje thee, werd er een glaasje sherry gedronken dat door een van de bestuursleden werd ingeschonken. De meesten van ons waren voor dit bezoek dermate nerveus dat ik in ieder geval blij was dat deze taak aan mij voorbijging.

Het oude en nieuwe bestuur van het GHD Ubbo-Emmius

Van links naar rechtsboven: Harry de Roest (oud), Albert van der Kaap, Hendrik Oudman en Annesietske Stapel. Midden: Louwrens Schaaphok en Piet Kamphuis (oud). Onder: Liesbeth van Houts, Bunna Arends (oud), Françoise Coenen (oud) en Françoise Ledeboer (inzet).

Bestuursleden Ubbo Emmius

Liesbeth van Houts werd in 1997 Fellow, Tutor, College Lecturer and Director of Studies in History at Emmanuel College, Cambridge. Zij was ook Honorary Professor of European Medieval History in the Faculty of History and a Fellow of Emmanuel College.

Annesietske Stapel is sinds 2016 freelance onderzoekster middeleeuwen en vroegmoderne tijd.

Louwrens Schaaphok was leraar en organiseerde stedentrips.

Françoise Ledeboer is kunstredacteur/eindredacteur/tekstschrijver bij de Museumkijker.

Na mijn kandidaatsexamen (in september 1975) koos ik als hoofdvak contemporaine geschiedenis bij professor Isaac Lipschitz, die ik echter nauwelijks gezien heb. Ik volgde o.a. colleges Europese geschiedenis bij Chris Baljé, bij wie ik uiteindelijk ook mijn doctoraalscriptie over het begin van de Koude Oorlog schreef met als titel 'From one world to globalism'. Chris Baljé stimuleerde mij (en mijn medestudenten) om te solliciteren als secretaris van de Europese Beweging in Nederland, wat ik ook inderdaad heb gedaan. Een gesprek met Ivo Samkalden, een kleine maar zeer indrukwekkende persoon, volgde, maar de baan kreeg ik niet.

Als bijvak koos ik moderne geschiedenis bij professor Kossmann en polemologie, dat ik veel interessanter vond. Bij de zeer aimabele professor B.V.A. Röling schreef ik een scriptie over de

onvermijdelijkheid van de Peloponnesische oorlog. Hierin kon ik mijn belangstelling voor de wetenschap van oorlog en vrede combineren met mijn interesse in oude geschiedenis.

Het instituut voor polemologie was in 1962 opgericht door professor Röling die na de oorlog rechter was geweest in het Tokyo-tribunaal.⁶ Het instituut was gehuisvest in een prachtig pand aan de Rijksstraatweg in Haren (zie foto).

Instituut voor polemologie in Haren.

---

⁶ Kees van Beijnum schreef over de Japanse tijd van professor Röling de roman *De offers*.

Huwelijk en kinderen

Het echtpaar op de foto is Johannes van der Kaap en Aaltje Zuidema. Tussen hen in hun zoon Gerrit van der Kaap. Onder van links naar rechts (in het midden) Albert van der Kaap, zoon van Gerrit, Gerrit van de Kaap, zijn zoon en diens zoon Albert van der Kaap. In de hoeken (met de klok mee) Alain, Etienne, Christian en Léon van der Kaap.

'Christian' op het schilderij 'Der Brotschneider' van de Oostenrijke schilder Moritz von Schwind (1823)

In augustus 1981 werd Rosalien Gesina Maria Busscher (Rosée), geboren op 18 oktober 1956, mijn collega op het Ariënscollege in Enschede. Kort daarna, op 2 oktober, kregen wij een relatie, waarna ik twee dagen later bij haar introk in een flatje aan de Waalslaan in Enschede. Tot februari van het jaar daarop hield ik mijn zelfde type flatje aan de Vanekerstraat nog aan, o.a. omdat ik een wasmachines had en Rosée nog niet. Op 7 februari 1982 zijn we officieel verloofd, bij de watermolen van Sinkgraven in Denekamp. Op 11 september 1982 van dat jaar zijn we getrouwd in het gemeentehuis van Tubbergen en in de Pancratiuskerk aldaar. De dienst werd geleid door pastor Van Wijngaarden, die godsdienstleraar van Rosée was geweest op het Carmellyceum in Oldenzaal. In de maand daarop betrokken we een huis aan de Weemhoffhorst (40) in Enschede.

Weemhoffhorst 40 in Enschede (het linker huis).

Watermolen Sinkgraven in Denekamp

Interieur van de Pancratiuskerk in Tubbergen.

22 september 1982. Foto genomen bij Watermolen Frans in Vasse.

Samen kregen wij vier zonen, Léon Gerrit Christian (24-02-1987), Christian Lucien Albert (25-04-1989), Alain Noël Roger (7-11-1991) en Etienne Emile Yannick (18-05-1995). Christian is getrouwd met de uit Krasnodar (Rusland) afkomstige Marina Elenskaya en samen hebben zij een zoon, Lev Hiëronymus.

Foto gemaakt op de trouwdag van Chris en Marina.

Alle kinderen gingen naar de Paus Joannes basisschool aan de Floraparkstraat in Enschede.

Paus Johanneschool aan de Floraparkstraat in Enschede

25-jarig huwelijksfeest

Op 11 september 2007 vierden wij, op bescheiden wijze, het feit dat we 25 jaar daarvoor in het huwelijk waren getreden. Er was een kerkdienst in de kapel van Lyceum De Grundel in Hengelo en een feestje voor familie en vrienden aan de Weemhoffhorst. Hieronder een kleine foto-impressie.

Beroepsleven

Ik ben mijn hele beroepsleven werkzaam geweest in en voor het onderwijs. Mijn loopbaan begon, nog tijdens mijn studie, aan de Gemeentelijke Scholengemeenschap in Emmen (1975-1977). Ik had toen net mijn kandidaatsexamen gehaald en kreeg na een stage een baantje van beperkte omvang aangeboden (acht lessen in de week). Na twee jaar werd mijn contract niet verlengd en ging ik weer fulltime studeren.

Gemeentelijke Scholengemeenschap aan de Oosterstraat in Emmen.

Militaire dienst

Een jaar later vond de overheid dat mijn studie wel erg lang duurde en werd ik opgeroepen in militaire dienst. Wat voor anderen een hinderlijke onderbreking van zijn studie of loopbaan zou zijn geweest, was voor mij een zegen. Het eerste halfjaar werd ik opgeleid tot sergeant behandelaar geneeskundig en tandheekkundig verbruiksmateriaal bij de intendance in de Kolonel Palm kazerne in Bussum. Een opleiding die ik af en toe als best pittig ervoer, zeker de zogenaamde kleine oorlog, een week met oefeningen en overnachtingen in de vrije natuur. Later hoorde ik echter van soldaten uit andere legeronderdelen, dat dit allemaal niet zoveel voorstelde: 'Geef de kneusjes ook een kans, stop ze bij de intendance'.

Met hulp van een beroepssergeant kwam ik vervolgens in de Johan Willem Frisokazerne in Assen terecht. Hier had ik een eigen kantoor en werkte gedurende een week per maand overdag en vaak ook 's avonds voor het leger. Daarna had ik elke maand drie weken de tijd om mijn studie af te ronden. In juni 1979 ontving ik mijn bul.

De winter van 1978-1979

De winter van 1978–1979 was een zeer strenge en werd gekenmerkt door een flink aantal koude perioden, waarvan een met zeer strenge vorst (31 december 1978 – 6 januari 1979). De eerste koude periode viel reeds eind november/begin december; de laatste pas in maart 1979. Ongewoon waren verder vooral twee naar Nederlandse maatstaven zeer spectaculaire sneeuwstormen.⁷

---

⁷ KNMI, <https://bit.ly/30mKYdH>

De sneeuwstorm van woensdag 14 februari 1979 was zelfs de zwaarste sneeuwstorm van de 20e eeuw in Nederland. Waarnemers spraken over dikke gordijnen van voortjagende sneeuw. Buitenshuis was het in de voortjagende sneeuw bij vijf graden vorst en een ijzig koude wind niet te harden. Bij sommige woningen stooft de sneeuw op tot het dakraam, hoogspanningsdraden sneuvelden en zelfs de snelwegen raakten volledig geblokkeerd. Complete dorpen werden voor meerdere dagen van de buitenwereld afgesneden. Toch viel er niet eens zoveel sneeuw. Probleem was de aanhoudende stormachtige wind met vlagen van 100 km/uur die ongeveer 90 uur achtereen zorgde voor zware driftsneeuw die over grote afstanden werd meegevoerd. De sneeuwduinen die daardoor ontstonden bereikte hoogtes van 3 tot 6 meter.

Zuidhorn in februari 1979

Het openbare leven in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe werd volledig lam gelegd en het leger moest eraan te pas komen om de weg vrij te maken. Alle soldaten van de Johann Willem Frisokazerne moesten het weekend daarop dan ook binnenblijven, o.a. om treinen in Groningen uit te graven.⁸

---

⁸ KNMI, <https://bit.ly/30mKYdH>

Ik had geluk en mocht vrijdag al om 14.00 uur in mijn kever vertrekken naar Emmen, waar ik toen woonde. Voor de reis die normaal gesproken zo'n drie kwartier duurde, had ik die middag 1,5 uur nodig. Ik was nog niet op de snelweg richting Hogeveen of het begon te ijzelen. En dat heb ik geweten. Een kever werd verwarmd door een flexibele slang die van de achterkant (waar de motor zit) naar de voorkant loopt. Al snel merkte ik dat de auto niet werd verwarmd, geen wonder, want er bleek een groot gat in de slang te zitten. In een mum van tijd waren alle ramen bevroren en de enige mogelijkheid om nog enig zicht te krijgen was al wrijvend met mijn vuist een klein kijkgaatje maken in de voorruit. Ik was even gestopt op de vluchtstrook en omdat ik alleen recht vooruit iets kon zien durfde ik de weg niet meer op. Tot aan de afslag naar Emmen bij Beilen ben ik op de vluchtstrook blijven rijden. Toen ik eindelijk de Haagjesweg, niet ver van mijn flat aan de Meerstraat, opdraaide had ik totaal geen grip meer op de weg en heb ik mijn auto daar achtergelaten. De ellende bleek echter nog niet voorbij. Toen ik mijn flatgebouw binnenkwam bleek mijn kelder onder water te staan. Ik was vergeten de waterleiding af te sluiten en die was dus gesprongen.

Werken als leraar

Mijn loopbaan als leraar begon in 1975, ik had net mijn kandidaatsexamen gedaan, op de Gemeentelijke Scholengemeenschap aan de Oosterstraat in Emmen. Ik gaf naast mijn studie acht uur les, maar een groot succes was deze periode bepaald niet en in 1977 werd mijn contract niet verlengd. Een voorbeeld om aan te geven hoe de verhoudingen tussen collega's in die tijd waren. Tijdens mijn eerste pauze ging ik op een, voor mij willekeurige, stoel zitten. Vervolgens werd mij door een collega vriendelijk, maar beslist te verstaan gegeven dat ik op zijn stoel zat en dus ik maar moest verkassen.

Het Openbaar Lyceum, later de Gemeentelijke Scholengemeenschap (GSG) in Emmen.

Vierentwintig sollicitaties leidden uiteindelijk in 1979 (ik was in militaire dienst in juni van dat jaar afgestudeerd) tot een baan op het Dr. A. Ariënscollege in Enschede. Niet mijn droombaan, maar ik had geen alternatieven. Het werd wel het begin van mijn belangstelling voor didactiek. Zeker toen een leerling eens tegen mij zei: *'Meneer, doe niet zo ingewikkeld, we zitten hier niet op de universiteit'*. Een jaar later zei een leerling van de toenmalige driejarige mavo: *'Meneer, bent u doctorandus, u ziet er helemaal niet zo geleerd uit'*. Nadat ik in 1987, samen met een collega, een lesboek over staatsinrichting had geschreven 'Publieke Tribune', werd ik in 1990 naast mijn werk op school, ook kaderdocent voor KPCGroep. Hier kreeg ik de kans lesmateriaal te ontwikkelen en nascholingen te verzorgen. Zo schreef ik met een collega 'Nederland in de steigers', opnieuw een methode voor staatsinrichting. In de tweede helft van de jaren negentig werd ik door KPCGroep enkele dagen in de week uitgeleend aan Meulenhoff in Amsterdam. Voor deze educatieve uitgever was ik projectleider van examenkaternen en van de methode Pharos. In 1996 maakte ik, na een fusie, de overstap naar het Jacobus College in Enschede. Al snel werd de naam van de school, na een fusie met het protestantse Ichthuscollege, veranderd in Bonhoeffercollege. Hier gaf ik voor het eerst ook les in de bovenbouw van havo en vwo, niet alleen in geschiedenis, maar ook een paar jaar Klassieke Culturele Vorming.

In 1998 begon ik Histoforum, een website voor het geschiedenisonderwijs in Nederland en Vlaanderen. Aanvankelijk lag de nadruk op het gebruik van ict in het geschiedenisonderwijs, maar langzamerhand werd het een belangrijke informatiebron voor allerlei aspecten van het vak. In 2004 ontving ik voor mijn bijdrage aan de (digitale) vakdidactiek de Huib de Ruiterprijs van de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland (VGN).

In oktober 2002 werd ik benoemd tot afdelingsleider vwo-bovenbouw van De Grundel in Hengelo. Het meest memorabele uit die periode was een fietstocht vanaf de Grundellaan in Hengelo naar de Weemhoffhorst in Enschede op 25 november 2005.

De winter van 2005

Op die dag woedde er over het midden van ons land een vreselijke sneeuwstorm. De hogere delen van de Veluwe, de Achterhoek en Twente kregen door temperaturen die rond het vriespunt schommelden veel sneeuw. Lokaal ontstond een sneeuwdek van 40 centimeter. Doordat vrachtwagens vanwege de lage snelheid de besneeuwde heuvels op de Veluwe niet meer op konden

rijden, liep het verkeer muurvast op de A50, de A1 en de A28, inclusief het onderliggende wegennet. De files, om 18.00 uur stond er 802 kilometer file (de langste avondspits tot dat moment), bleven tot diep in de nacht staan, hulpverleners deelden dekens, brandstof en warme dranken uit. Pas om 05.20 uur, de volgende ochtend, waren alle files opgelost. Honderden reizigers (ook per trein) brachten de nacht door in opvangcentra. Fietsen bleek beter mogelijk dan autorijden, en veel automobilisten lieten hun auto dan ook achter om lopen te proberen hun huis te bereiken. Ik had geluk, ik kon, moeizaam weliswaar, blijven fietsen tot het kruispunt van de Hengelosestraat en de singel. Vanaf daar ben ik naar huis gelopen, waarbij ik onderweg Léon tegenkwam die vanaf de UT op weg was naar huis. Dat weekend bleek dat 'rampen' mensen tot elkaar brengen. Gezamenlijk hebben de inwoners de Weemhoffhorst sneeuwvrij gemaakt, waarbij de niet 'schuivers' de anderen van warme Glühwein voorzagen.

Leerplanontwikkelaar

De vier jaar op De Grundel waren zeker niet de beste jaren uit mijn loopbaan. Ik was dan ook blij dat ik in september 2006 aan de slag kon als leerplanontwikkelaar bij SLO, het nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling. Hier heb ik tot mijn pensionering op 1 augustus 2017 met heel veel plezier gewerkt.

Ridder in de orde van Oranje Nassau

Op 26 april 2023 kreeg ik een koninklijke onderscheiding, ridder in de orde van Oranje-Nassau.

'Geschiedenis en Albert van der Kaap: het lijkt een match made in heaven. Toen het internet nog in de kinderschoenen stond ontwikkelde de Enschedeër de website "[Histoforum](https://www.histoforum.net)". Deze website bracht zijn liefde voor computers samen met een module voor het onderwijs in geschiedenis en staatsinrichting. De site bevat vakinformatie, les- en toetsmateriaal en een didactisch magazine. De website bestaat dit jaar 25 jaar en om die reden is Van der Kaap benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.'

*'**Albert van der Kaap** is oprichter, redacteur en beheerder van de website [histoforum.net](https://www.histoforum.net). Histoforum is een website voor het geschiedenisonderwijs in Nederland en Vlaanderen met vakinformatie, lesmateriaal, toetsmateriaal en een didactisch magazine. Hij levert daarmee een zeer belangrijke bijdrage aan het geschiedenisonderwijs.'*

Albert van der Kaap, links vooraan, 26 april 2023.

Albert van der Kaap met burgemeester Roelof Bleker.